

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

CAPUT VI.

DE PECCATO.

ARTICVLVS I.

DE PECCATO ADAMI, ORIGINALI
concupifcentia, deque natura peccati
in genere.

ADAMUS EST VERUS BARRABAS
& latro generis humani.

229. 1. *Ob captivacionem.* Captivus erat Barrabas, Joh.18.v.40. Luc.23.v.19. Adam quoque captus est à Serpente, peccato, morte, miseris, laqueis infernalis venatoris, 2. Cor. II. v. 3. 2. Tim. 2. v. ult. Gen. 3. v. 19. Psal. 91. v. 3. Mundus hic ipsi carcer factus est, Psal. 142. v. 9. *compedes vitæ labores,* Gen. 3. v. 19. & *miseriæ, liçtores Satanæ & impii,* Psal. 18. v. 6. *laquei mortis præoccupaverunt me:* hi sunt tentationes Satanicæ.

2. *Ob famæ celebritatem.* Barrabas malè audiebat insignis nequitie nomine, Luc. 23. v. 25. Peccati perpetrati nomine malè audit Adam, Rom. 5. v. 12. *Per unum hominem.* Ille est terrenus Adam, cujus *imaginem* gerimus, 1. Cor. 15. v. 49.

3. *Ob facinorum rationem.* Barrabas fuit

1. *Maleficus,* à perpetracione malorum ita dictus: Omnium maleficorum maximus Adam est, omnium mali fons, mali culpæ, poenæ, vitii, supplicii.

2. *Latro fuit* Barrabas, Johan. 18. v. 40. Adamus maximus latro, qui totum genus humanum in mortem peccati, animæ, corporis, miseriarum, præcepit;

egit; consensit cum latrone Satana, Joh. 8. v. 4. eique arma latronis, peccatum, mortem, velut in manus tradidit. Arma sunt, quia hæc sunt & aculeus & centrum & hasta Satanae, 1. Cor. 15. v. 55. & seq.

4. *Ob nominis allusionem.* Barrabas Patris filium notat, vel juxta Hieronymum, filium magistri. Adam verè erat filius Dei Patris imagine Dei coruscans: Erat filius magistri unici nostri, Matth. 23. v. 10. 11.

5. *Ob seditionem.* Barrabas author seditionis extiterat, Marc. 15. v. 7. Adamus verè seditionem adversus Deum concitaverat, rebellis factus, *verus Korah & Abhalia*, Num. 16. 2. Chron. 23. v. 13.

6. *Ob culpam societatem.* Seditionis socios habuit Barrabas: Habet & Adamus omnes posteros culpam socios & pœnæ, Rom. 5. v. 12.

7. *Ob peccati locum.* In ipsis Hierosolymis seditionem concitavit Barrabas. Paradisus erat vera Jerusalem vel visio pacis, cujus tamen loci religio Adamum à nefando inobedientiæ scelere non cohibuit. Verè Paradisus erat domus pietatis & innocentiae; verùm Adamus hanc domum tecit speluncam latronum, allegor. Matth. 21. v. 13.

8. *Oblatrocini pœnam.* Capitur tandem latro, armatâ manu. Adamus primus in Paradiso ita captus est armatâ manu, 1. Dei vindicis. 2. Diaboli tortoris. 3. Mortis, jaculô cum vulnerantis, Rom. 5. v. 12. 1. Cor. 15. v. 55.

Hanc pœnam luit quoque Adamus secundus armatâ Judæorum manu, instar latronis obsessus, Matth. 26. v. 50.

ADAMUS EST FILIUS PRODIGUSILLE.

230. Luc. 15. v. 13. *Qui collecta patria bona abliguri-*

gurrvit, in terram peccatorum longinquam illam, & à gratia Dei remotissimam, iuit, filiquis postea vitam tolerare necessum habuit. Patria bona Adami erant imago Dei, quam peccando dissipavit Adam, in terram hujus miseræ. Gen. 3. v. 19. abiit, & filiquis terrenarum curarum exsaturatus fuit. Curæ namque terrenæ veræ sunt filiquæ suis debita, nihil, nisi terrena sapientibus, Phil. 3. v. 19. Psal. 17. v. 14. Psal. 49. v. 12. Psal. 39. v. 7. Psal. 144. v. 13. 14. Hi verè sunt fues, margaritas æternorum bonorum spernentes.

ADAMUS EST SERVUS ILLE

omnia bona Domini sui dissipans,

Matth. 18. v. 23. 24.

231. Oblatus est Domino servus, qui ei debebat decem milla talentorum.

1. *Ob bonorum commissionem.* Servus ille Adam fuit, cui bona imaginis divinæ concredidit Deus, ut ea intotam posteritatem propagarct. Rom. 5. v. 14. seq.

2. *Ob rationem v. 24.* Matth. d. l. Rationem eam instituit Deus. *Adam ubi es?* Gen. 3. v. 9.

3. *Ob debiti magnitudinem.* Hujus magnitudo debiti ex lytri magnitudine æstimanda, ipsius filii Dei sanguine, Actor. 20. v. 28. persoluti.

4. *Ob negatam solutionem v. 25.* Solvere non potuit Adamus primus: solvit ergo Adamus secundus, Psal. 69. v. 6.

5. *Ob venundationem omnium, quæ servi, v. 25.* Ita Deus venundari iussit, iusto suo iudicio Adamum sub miserias, Syr. 40. v. 12. peccatum, Rom. 7. v. 14. mortem, Rom. 5. v. 12.

PECCATUM ADAMI.

232. Syr. 27. v. 12. *Stultus mutatur ut luna*; Talis

K 4

Ada-

Adamus, qui plenò cognitionis lumine, coruscans & divinæ iustitiæ Ephes. 4. ψ . 24. ut luna mutatus fuit, quando totalem luminis istius defectum sibi suisque accessit, 1. Cor. 2. ψ . 14. accendatur hoc lumen licet, tamen modò accrescit partialiter, modò decrefcit, scientia namque nostra partialis est, 1. Cor. 13. ψ . 9. Ilte defectus non potest restitui plenè, planè, nisi conjunctione lunæ (hoc est, Adami & posterorum) cum sole, hoc est, Christo, qui luce novâ nos beat, Johan. 1. ψ . 9.

PECCATUM ADAMI PRIMI.

233. *Fratribus suis epulum paraverat in domo sua primogenitus. Job. 1. ψ . 18. sed ventus magnus è deserto domum evertit v. 19.*

1. *Ventus magnus è deserto peccatum est, quò velut vento abripimur, Esa. 64. ψ . 6. ut inutiles paleæ è conspectu Domini, Psal. 1. ψ . 4.*

2. *E deserto venit ille ventus, quia Diabolus deserta loca amat Esa. 13. ψ . 21. Luc. 11. ψ . 24. qui peccatum introduxit, Sap. 2. v. 24. domum evertit, quando Deus è sua domo, Hebr. 3. ψ . 8. expulsus per peccatum; Homo autem in Deo acquiescebat velut in templo suo; ab irato iudice oppressus est, è domo Paradisi eiectus est, Gen. 3. v. ult.*

LAPSUS ADAMI EST DILUVIUM & excidium.

234. *Lapsus Adami primi est generale hominum diluvium, excidium Jerichunticum: ex quibus nemo, nisi qui cum Noacho & Rahab sunt, salvantur, 1. Pet. 3. vers. 21. Verus Noachus est Christus, verus ille iustitiæ præco, Rahab typus est Ecclesiæ. Quisquis ergò ex hoc diluvio salvari cupit, cum Christo, cum Ecclesia sit oportet,*

LA-

LAPSUS ADAMI EST LEPRA.

235. *Lepra spiritalis in Giezi praefigurata ejusq; posteris.* 2. Reg. 5. ψ . 27. Ita nobis omnibus, ut Adami posteris, lepra peccati adharet, Hebr. 12. ψ . 1. Rom. 5. ψ . 12. Eclipsis universalis quoque est peccatum, cujus culpâ nulli solem gratiæ vident, Joh. 1. ψ . 18. & 5.

PECCATUM ADAMI.

236. *Absolon, patriam dignitatem affectans, crinibus arbori affixus haesit, Joab tribus lanceis cor perfodit* 2. Sam. 18. ψ . 9. & 14. Ita *Adamus*, qui in initio creatus, *pacis amator* posteris esse debuit, sapientiam divinam affectavit, Gen. 3. ψ . 3. *in arbore scientiæ boni & mali haesit.* Infernalis Joab *tribus lanceis, intellectus cecitate,* Eph. 4. v. 24. *voluntatis inobedientiâ,* Rom. 8. v. 7. *apertius rebellione eundem perfodit,* Gal. 5. ψ . 17.

PECCATUM ORIGINALE

est lutum.

237. 1. *Ratione laboriositatis.* Luto implicitus non facile se extricat; ita labe originali infecti magis intricamur, ut Israelitæ operibus luti in Ægypto excrebantur, sic nos peccatò immundo; Exod. 1. ψ . 14. Confer. Hebr. 12. ψ . 1.

2. *Abjectionis.* 2. Samuel. 22. ψ . 43. lutò nihil abjectius quidquam est; sic peccatum in conspectu Dei, Esa. 57. v. 20. res abjectissima & vilissima.

3. *Pollutionis.* Sus tota polluit se in volutabro luti. 2. Petr. 2. ψ . 22. Sic peccatores in originali peccato se maculant, Esa. 64. ψ . 6.

4. *Profunditatis.* In lutum demergimur. Ita in peccatum delapsi rectos figere gressus non possumus, Psal. 125. v. 5. demersi. Ex hoc profundo gemimus & clamamus, Psal. 130. ψ . 1. Rom. 7. ψ . 24.

K 5

PEC-

PECCATUM EST GELU.

238. *Noctu deficiebam præ gelu, dicebat Jacobus, Labano serviens.* Gen. 31. ψ . 40. Diabolus est Laban ille, cui homo serviens, Rom. 6. ψ . 19. præ gelu peccati sæpè deficit, gratia Dei, ejusque spiritualis viror extinguitur in cordibus; idque fit *hujus* vitæ nocte, cum charitas sæpè congelascit, Matth. 24. ψ . 12.

PECCATUM EST UVA

acerba.

239. Ezech. 18. ψ . 2. *Patres comederunt uvam acerbam & dentes filiorum obstuperunt.* Protoplasti patres nostri, Act. 17. ψ . 26. qui uvam peccati acerbam, Genes. 3. ψ . 19. comederunt, & non tantum posterorum dentes obstuperunt; sed & ipsorum protoplastorum, è paradiso ejectorum, Gen. 3. ψ . penult. Peccatum enim verè est uva acerba, faciens nos aquam calamitatum acerbam bibere, provocans lachrymas acerbam, Matth. 26. ψ . 75. mortem acerbam, imò angelos Dei ministros ad fletum provocans, Esa. 33. ψ . 7. *Peccatum est fons ille*

1. Amaritudine circumfluens vitiorum, Jac. 3. ψ . 11.
2. Amaritudine pœnarum: simul ac enim aquam peccati, dulcem primò bibisti, insequitur mox amarulentia pœnarum. Psal. 50. v. 21. Exod. 32. v. 34. Has aquas pœnarum indies bibimus, quia indies peccamus.

CUPIDITAS MALA EST LA-

brusca amputanda.

240. *Putanda vinea sex annis,* Levit. 25. ψ . 3.

1. *Vinea* cor nostrum est, in quo vitis Christus plantanda Joh. 15. ψ . 1.
2. Malarum cupiditatum labruscæ evellendæ, 1. Pet. 2. ψ . 11. luxuriantes vites affectuum amputandæ, Galat. 5.

lat. 5. v. 17. hoc est, abscindere pedes, manus offendentes, debes, Matth. 5. v. 30.

3. Sex annis debet hæc putatio fieri, hoc est, sex vitæ nostræ diebus, Septimo anno non putanda vinea: Ita post sex vitæ dies non putabitur magis vinea, h. e. Sabbatho æterno ingruente palmites inutiles in ignem projicientur, Joh. 15. v. 6. Ezech. 17. v. 9. Omnis enim cura in palmitum putatione locanda quotidie est, quia putatio facit

1. *Crescere.*

2. *Virescere.*

3. *Fructum ferre.* Ita cupiditatis resistentes magis crescemus & fructus feremus, Joh. 15. v. 6. seq. virescemus, Psal. 92. v. 13.

CONCUPISCENTIA EST

instar vulpeculæ.

241. *Vulpes parva vineam demoluntur*, Cant. 2. v. 15. capiendæ sunt: Præ suggestiones, Gen. 4. v. 7. vel mala concupiscentia sunt ejusmodi vulpeculæ, quæ cordis nostri vineam demoliri conantur, Jac. 1. v. 14. 15. ne in ea crescant palmites virtutum. Sed capiendæ sunt hæc per carnis crucifixionem & veteris hominis depositionem, malorum affectuum, vulpeculæ, Gal. 5. v. 24. Eph. 4. v. 22.

CONCUPISCENTIA

domanda.

142. Exod. 32. v. 27. *Frater proximus occidendus erat*, cum Israelitæ aureum vitulum conflasset. Frater proximus, propria caro & concupiscentia est, quæ cum per suggestionem te ad peccatum invitat, occidenda est vel mortificanda. Peccato enim mortui debemus esse, Rom. 6. v. 2. Coloss. 3. v. 3. 1. Petr. 2. v. 24. **membra super terram mortificanda**, Coloss. 3. vers. 4. **quia**

quia in his concupiscentia militat, Jac. 4. v. 1. Hæc est spiritualis membrorum abscissio Matth. 5. v. 29, 30. Ita Apostolus faciebat I. Cor. 9. v. 27.

CONCUPISCENTIA

domanda.

243. Tob. 6. v. 3, 4. *Piscis immanis Tobiam devorare conabatur, sed angeli monitu in siccum extractus expiravit:* Ita concupiscentia mala nos devorare cupit & in barathrum inferni abripere, Rom. 8. v. 13. sed angeli, verbi ministri, Mal. 2. v. 7. monent, I. Petr. 2. v. 24. ut nobis caveamus, extrahamur: Ita fiet, ut expiret, cum è corde extracta fuerit concupiscentia, per carnis subactionem.

CONCUPISCENTIA EST

ejicienda.

244. Gen. 21. v. 10. *Ejice ancillam hanc (Hagar) & filium ejus: non erit enim filius ancille heres, cum filio meo Isaac.*

Concupiscentia est Hagar, ejus motus sunt Ismael: uterque expellendus, è domo cordis tui, Rom. 6. v. 12. neuter enim hæreditatem capere potest, Jac. 1. v. 14, 15.

CONCUPISCENTIA

domanda,

245. *Foràs egressus reliquit adulteram Joseph, Gen. 39. v. 12. vestem in manibus ejus reliquit.* Talis adultera mala concupiscentia est, quæ ad quævis peccata hominem allicit & invitat, Jacob. 1. v. 14. ad spirituale adulterium. *Quotidiè pellicit domina Josephi:* quotidiè nos pellicit concupiscentia vitii. Est enim peccatum illud circumstantans, Hebr. 12. v. 1. sed relinquenda est hæc bestia & crucifigenda, Galat. 5. v. 24. id ut faciamus, foràs egredi debemus. Quomodo? mundum

dum hunc affectibus relinquendo & in celo verum politeuma quærendo.

CARO MORTIFICANDA.

246. *Duo altaria Salomoni erant & Mofi, Alterum adibus & incensa: alterum ad animalium carnes offerendas.* Ita cor nostrum non solum precum incensum adolere debet, Psal. 141. v. 2. Apoc. 5. v. 8. sed & carnem mortificare, Col. 3. v. 5.

CUPIDITATES RESCINDENDÆ.

247. *Toties praeincli esse jubemur, Eph. 6. v. 14. Luc. 12. v. 35.* Ergò aliquid est, quod moram injicere nobis possit ambulantes. Quid illud? maledicta cupiditas, quæ retardat ambulantes, imò planè retrahit, quia ad peccandum pellicit; At dum peccato indulgemus, non in via ambulando progredimur, sed retrogredimur. Abscinde ergò, O spiritualis peregrinator, 1. Petr. 2. v. 11. Psal. 39. v. 14. concupiscentiarum scandala, ne, dum ab his traheris, in æternum exitium detraharis. Melius enim est, ut sine pede in vitam æternam ingrediaris, quàm si utroque præditus pede filius Gehennæ efficiaris, Matth. 5. v. 30. c. 18. v. 8.

CUPIDITATES CARNALES
refecandæ.

248. *Cadavera divisit Abraham, Gen. 15. v. 11.* Carnales cupiditates dividendæ sunt, h. e. refræmandæ, ne dividant nos & Deum, Esa. 59. v. 2. cum Deo gratum sacrificium offerre volumus: *Fugite carnales concupiscentias, 1. Petr. 2. v. 11. Rom. 13. v. 13.*

CONCUPISCENTIIS DEDITI
excæcantur, à Christo aberrant.

249. *Sodomite impurissimi, cecitate divinitus percussi, ostium invenire non potuerunt, Genes. 19. vers. 11.*
Tales

Tales sunt ventri servientes & omnis generis cupiditatibus indulgentes, qui tandem in sensum reprobum traduntur, Rom. i. v. 24. 28. ut spiritualiter cæci fiant, Joh. 9. v. 39. Atque hoc pacto à Christo vero ostio, Joh. 10. v. 9. aberrant, ut vitam æternam ingredi nequeant.

CUPIDITATIBUS PINGUESCENTES spiritualiter marcescunt.

250. *Amnon deperiens Thamarem, macilentus factus est, quamvis regis filius rebus omnibus abundaret & circumfluere, 2. Sam. 13. v. 4.* Ita mundanas voluptates diligentes, spirituali pinguedine charitatis Dei destituntur. Hi perpetratis libidinibus, sicut Amnon Thamarem, easdem expellere tandem coguntur, *extremâ scelerum turpitudine compulsi, Rom. 6. v. 21.*

CONCUPISCENTIA ILLA- queat homines.

251. *Meretrix per cancellos prospexit, ut alliceret juvenes, Prov. 7. v. 6.* Ita Christus non per cancellos, sed proximè videt, à peccato & concupiscentiis peccatores allici & præcipientes trudi in peccati carcerem, in quem venundati sunt malum facere, 1. Reg. 21. v. 20, & 25. quia laqueis Satanæ impliciti, 2. Tim. 2. v. 26. Scortum ergo illud peccati fuge.

SEPULCHRA CONCUPISCENTIÆ dictus fuit locus

252. Num. 11. v. 34. *In quo Israelitarum divinitus percussorum corpora inhumata sunt.* Geminus hic est concupiscentiæ pravæ effectus,

1. *Mori.*
2. *Sepeliri.*

Peccato enim servientes, peccato morimur, & velut spiritualiter mortui sepelimur, in infernali To-
phet,

phet, quod est Gehenna. Rom. 6. ψ . 21. Fugiamus ergo
 concupiscentias. Petrus Sapphiræ dicebat, Act. 5. ψ . 9.
Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum, ad ostium,
& efferent te. Dicamus & nos pedes eorum, qui Israeli-
 tas seduxerunt, sunt adhuc præ foribus nostris. Hi sunt
 Dæmones maligni, Joh. 8. vers. 44. gestientes animam
 & corpus perdere, stantes præ foribus uniuscujusque
 animæ prædam adamantes.

ARTICVLVS II.

DE PECCATO IN SPECIE
 ejus consequentibus
 variis.PECCANTES A DEO
 recedunt.

253. *Filius prodigus in longinquam abiit regionem,*
 Luc. 15. v. 13.

1. Regio hæc status peccati est, quò longissimè à Deo
 separamur, Esa. 59. ψ . 2. & à benedictione Dei, Psal. 109.
 ψ . 150. Prov. 15. ψ . 29. quia faciens malum non potest
 manere coram Domino, Psal. 5. ψ . 5.

2. Regio hæc est umbra mortis & infernus, in quem
 citato cursu peccatores properant, & in quo nil nisi pe-
 nuria, adeò, ut ne aquæ quidem suppetat guttula,
 Luc. 16. ψ . 24.

PECCATORES PEREGRE
 abeunt.

254. *Idem filius prodigus peregrè profectus consum-*
psit omnia, posteaque fames ingruit magna. Acolastus
 autem ille servus factus ex libero porcos pavit, in villam
 missus.

I. Ita